30/10/2022

30 Οκτωβρίου 1930 – Η υπογραφή του Ελληνοτουρκικού Συμφώνου Φιλίας (φωτογραφίες)

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

Στις 30 Οκτωβρίου 1930, πριν από 92 χρόνια, ο πρωθυπουργός της Ελλάδας, Ελευθέριος Βενιζέλος και ο πρωθυπουργός της Τουρκίας, Ισμέτ Ινονού υπέγραψαν στην Άγκυρα το Ελληνοτουρκικό Σύμφωνο Φιλίας.

Της Δέσποινας Σωτηρίου

Μεταξύ των ζητημάτων που ρυθμίζονταν από το σύμφωνο αυτό ήταν το καθεστώς των περιουσιών που είχαν αφήσει πίσω οι πρόσφυγες των δύο χωρών η συμφωνία

περιορισμού **πολεμικού εξοπλισμού** και η ελεύθερη εγκατάσταση των υπηκόων της μίας χώρας στην άλλη.

Εξάλλου, μετά από τέσσερα χρόνια απουσίας ο **Βενιζέλος** επανήλθε θριαμβευτικά στην **εξουσία το 1928** και αμέσως ανέλαβε πρωτοβουλία συμφιλίωσης με την **Τουρκία.**

Η μεγάλη εκκρεμότητα ανάμεσα στην **Ελλάδα** και την **Τουρκία** υπήρξε το καθεστώς των περιουσιών που εγκατέλειψαν οι πρόσφυγες των δύο χωρών και ο ρόλος τους στη διαμόρφωση των όρων της τελικής σύμβασης. Τακτική της **Αγκυρας** ήταν να διογκώνει την περιουσία των **Τούρκων στην Ελλάδα από το 1912** και να χρησιμοποιεί τους **Κωνσταντινουπολίτες** σαν μοχλό πίεσης για να κάμψει τις ελληνικές αντιστάσεις.

Το πολιτικό αντίκρισμα των ελληνικών θυσιών υπήρξε το Σύμφωνο Φιλίας και Σταθερότητας, Διαλλαγής και Διαιτησίας που υπογράφτηκε από τους δύο ηγέτες στην Αγκυρα στις 30 Οκτωβρίου 1930

Στο ταξίδι του αυτό **ο Βενιζέλος** συνοδευόταν από τον **υπουργό Εξωτερικών Ανδρέα Μιχαλακόπουλο**. Το Σύμφωνο που **υπέγραψαν στην Αγκυρα της 30ής Οκτώβριου 1930** περιείχε τρεις συμφωνίες. Η πρώτη περιλάμβανε τη διάταξη ότι οι δύο χώρες αναλάμβαναν την αμοιβαία υποχρέωση να μη μετάσχουν σε οποιαδήποτε πολιτική ή οικονομική συνεννόηση που θα στρεφόταν εναντίον της μιας εξ αυτών. Η δεύτερη συμφωνία περιείχε ναυτικό πρωτόκολλο που υποχρέωνε τις δύο χώρες να μην προβούν σε παραγγελίες ή κατασκευές πολεμικών πλοίων χωρίς προηγούμενη συνεννόηση μεταξύ τους. Με τον τρόπο αυτόν θα απέφευγαν ναυτικούς εξοπλισμούς με αρνητική επίπτωση στις σχέσεις τους. Η δεύτερη συμφωνία επέτρεψε στον Βενιζέλο να εγκαταλείψει την παραγγελία ενός θωρηκτού γερμανικής κατασκευής, του **«Σαλαμινία»**, και να επιδιώξει αργότερα την παραγγελία τεσσάρων αντιτορπιλικών σε ιταλικά ναυπηγεία. Η τρίτη συμφωνία περιλάμβανε εμπορική και προξενική σύμβαση για να τονωθούν οι εμπορικές σχέσεις ανάμεσα στις δύο χώρες.

Και μάλιστα, στον αρχηγό της αντιπολίτευσης Παναγή Τσαλδάρη, ο οποίος τον επέκρινε στη Βουλή για έλλειψη πρόνοιας προς τους Έλληνες της Κωνσταντινούπολης, ο Βενιζέλος απάντησε:

«Πιστεύω ως προς το μέλλον των ομογενών εν Τουρκία ότι προς αυτούς η συμπεριφορά της τουρκικής κυβερνήσεως θα είναι αναλόγως προς την ανάπτυξιν των φιλικών σχέσεων μεταξύ των δύο κρατών. Οι Έλληνες εν Τουρκία, είτε ραγιάδες είτε πολίται της Ελλάδος, θα τύχουν υποστηρίξεως εκ μέρους της τουρκικής κυβερνήσεως αναλόγως προς την ανάπτυξιν των φιλικών και στενών σχέσεων μεταξύ των δύο κρατών».

Η ΥΠΟΔΟΧΗ ΤΟΥ κ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΚΥΡΑΝ

Εις την ανωτέρω εικόνα φαίνονται έκ δεξιών πρός τ' άριστερά ὁ Τεφήκ Ρουσδή, ὁ 'Ισμέτ πασᾶς, ὁ κ. Βενιζέλος καὶ ἡ κ. Βενιζέλου

Εξισώσεις και συμψηφισμοί

Ανάμεσα στα συμφωνηθέντα πάντως υπήρξε και η οδυνηρή για τους πρόσφυγες συμφωνία να υπάρξει εξίσωση και συμψηφισμός των περιουσιών που αναγκάστηκαν να αφήσουν πίσω τους αφήνοντας τη μία χώρα για την άλλη.

Σαφώς αδικημένοι ήταν οι πρόσφυγες του **Πόντου και της Μικράς Ασίας** καθώς από εκεί δεν αποχώρησαν οργανωμένα στα πλαίσια της ανταλλαγής των πληθυσμών αλλά η συντριπτική πλειοψηφία αυτών εκδιώχθηκε με τρόπο βίαιο,

αφού κύριος στόχος των τουρκικών αρχών ήταν η εξόντωσή τους.

Επιπλέον, οι περιουσίες των προσφύγων που έφυγαν από την **Ελλάδα** ήταν κυρίως ακίνητες, ενώ οι περιουσίες των **Ελλήνων στη Μικρά Ασία,** σε πλήθος περιπτώσεις, είχαν τη μορφή εμπορικών επιχειρήσεων, γεγονός που δυσχέραινε τον υπολογισμό και άρα συμψηφισμό τους.

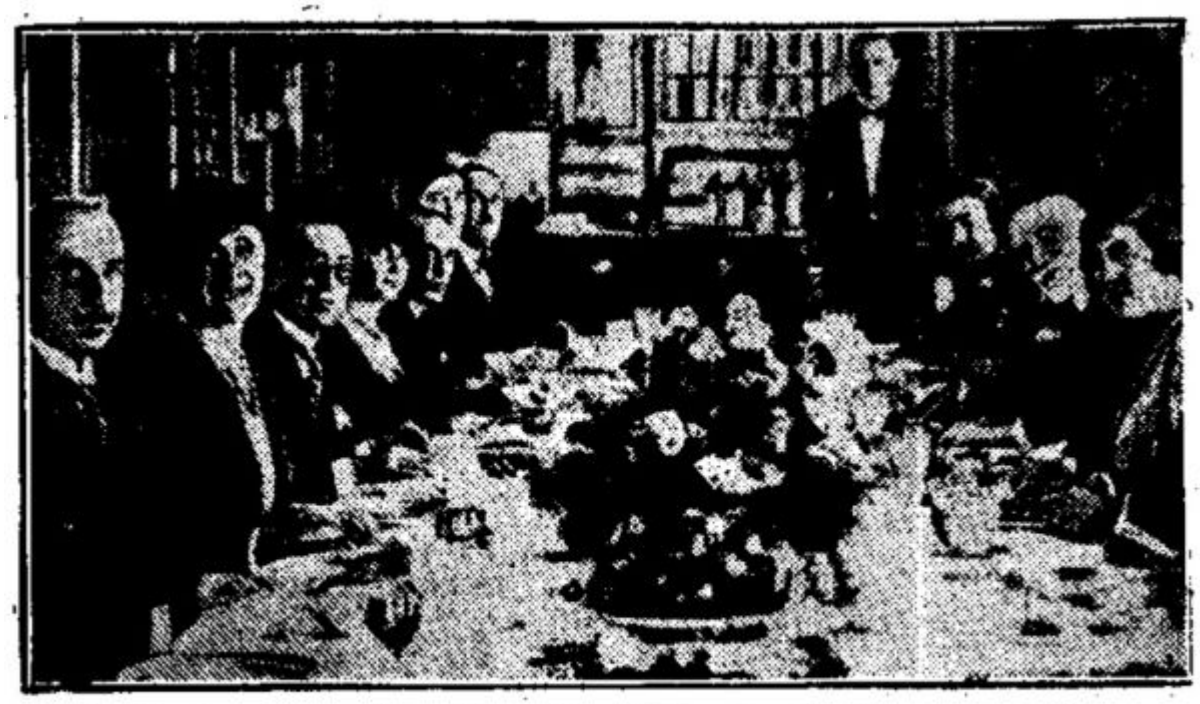

Τὸ γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ κ. Βενιζέλου εἰς τὸ «Ἄγκαρα Πάλας». Ἀριστερὰ τοῦ κ. Βενιζέλου ἡ κ. Ἰσμέτ. Ἀριστερὰ τοῦ Τούρκου πρωθυπουργοῦ ἡ κ. Βενιζέλου

Η ώρα των υπογραφών

Τις ημέρες εκείνες το **«ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ ΒΗΜΑ»** και ο απεσταλμένος του, Βασίλειος Ηλιάδης είχε γίνει η «σκιά» του Ελευθέριου Βενιζέλου και της υπόλοιπης ελληνικής αποστολής παρουσιάζοντας στο ελληνικό κοινό όλα όσα συνέβησαν στο προσκήνιο και το παρασκήνιο μιας ιστορικότατης συμφωνίας που δυστυχώς όμως σήμερα μοιάζει σαν μια μακρινή ιστορία μυθοπλασίας.

Όπως γράφει το in.gr, αναφερόμενο στο δημοσίευμα του Ελεύθερου Βήματος, στις 30 Οκτωβρίου όλα ήταν έτοιμα για την υπογραφή του Ελληνοτουρκικού Συμφώνου Φιλίας.

Ἡ ὑπογραφὴ τῶν ἑλληνοτουρκικῶν συμφωνιῶν. Ἀριστερά, ὁ Ρουσδὴ καὶ ὁ Ἰσμὲτ καὶ δεξιὰ ὁ κ. Μιχαλακόπουλος, ὁ κ. Βενιζέλος καὶ ὁ κ. Πολυχρονιάδης

[Σχέδιο τοῦ ἀποσταλμένου μας κ. Φωκ. Δημητριάδου]

Έγραφε το Ελεύθερο Βήμα:

«Η ώρα 6.15. Ανοικτές οι πόρτες του Χαρτζιέ βεκιαλετί – του υπουργείου των Εξωτερικών. Κλητήρες με απαστράπτουσαν στολήν παρατεταγμένοι εις στάσιν προσοχής εις την αυλήν του υπουργείου και εις όλον τον διάδρομον του πρώτου ορόφου με τα πολύτιμα περσικά και ανατολικά χαλιά.

»Ένας ανώτερος υπάλληλος του τμήματος της εθιμοτυπίας, τύπος, ολίγον ποιητού, με τα μεγάλα μαλλιά και τα παχειά μουστάκια (...) δίδει οδηγίες, επιστατεί, ανεβοκατεβαίνει της σκάλες του Χαρτζιέ, κάμνει ωρισμένες παρατηρήσεις, εξαφανίζεται και εμφανίζεται πάλιν εντός ολίγων λεπτών.

»Εις τας 7 ακριβώς δύο από τους διευθυντάς του υπουργείου δίδουν μίαν σφραγίδα εις τον Βενιζέλον και μίαν εις τον Ισμέτ πασάν. Όλα είναι έτοιμα πλέον προς υπογραφήν. Ο κ. Βενιζέλος λαμβάνει θέσιν, έχων δεξιά του τον κ. Μιχαλακόπουλον και αριστερά του τον κ. Πολυχρονιάδην. Αντίκρυ του ο Ισμέτ πασάς, έχων δεξιά του τον Τεφήκ Ρουσδή.

»Ο Βενιζέλος πρώτος γράφει εις την πρώτην λευκήν σελίδα του τόμου: 'σύμφωνον διαιτησίας και ούδετερότητος'. Ευρίσκει όμως τον χαρακτηρισμόν του συμφώνου ήκιστα εκφραστικόν και ανάλογον προς την πραγματικότητα. Και προτείνει: και φιλίας. Σύμφωνος ο Ισμέτ πασάς. Απολύτως σύμφωνοι όλοι. Έλληνες και Τούρκοι».

ΤΡΙΤΗ ΕΚΔΟΣΙΣ

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ κ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ ΕΙΣ ΤΟ ΓΕΥΜΑ ΤΟΥ ΙΣΜΕΤ

„ΤΙΠΟΤΕ ΔΕΝ ΧΩΡΙΖΕΙ ΠΛΕΟΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑΝ ΤΟ ΑΙΓΑΙΟΝ, Η ΜΑΚΡΑ ΣΥΜΒΙΩΣΙΣ ΚΑΙ Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΕΝΩΝΟΥΝ ΑΡΡΗΚΤΩΣ ΕΙΣ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΕΛΛΗΝΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΟΥΣ ΗΝΩΜΕΝΑΙ Η ΕΛΛΑΣ ΚΑΙ Η ΤΟΥΡΚΙΑ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝ ΣΟΒΑΡΟΝ ΣΤΗΡΙΓΜΑ ΤΗΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ"

«Πιστεύομεν εἰς τὴν βαλκανικὴν ἕνωσιν, ἐλπίζομεν εἰς αὐτὴν, ἀλλ' ἐφ' ὅσον δὲν πραγματοποιεῖται καὶ ἕως ὅτου πραγματοποιηθῇ, ἐνέχει ὑψίστην σημασίαν νὰ γνωθῇ ὅτι ἐν οὐδεμιᾷ ἐφεξῆς περιπτώσει ἡ Ἑλλὰς καὶ ἡ Τουρκία θὰ εὑρεθοῦν εἰς στρατόπεδα ἀντίθετα».